

Ingenieursbureau REIN
t.a.v. Mevr. R. Feikens
Hoofdweg 208
9697 NT Blijham

hoge der a 5
9712 ac Groningen
telefoon (050) 312 65 45
fax (050) 312 33 62
email: molema@libau.nl
www.libau.nl

KOPIE

groningen 16 september 2008

onderwerp bureauonderzoek Tangerveldweg 9 Alteveer

Geachte mevr. Feikens,

Naar aanleiding van uw verzoek stuur ik u het archeologisch bureauonderzoek voor het plangebied Tangerveldweg 9 te Alteveer (gemeente Stadskanaal, provincie Groningen).

Op basis van het bureauonderzoek is een archeologische verwachting voor het plangebied opgesteld en is bepaald dat gelijktijdig met het aanleggen van de gracht een archeologische inspectie dient te worden uitgevoerd.

Libau kan zorg dragen voor een juiste afwikkeling van deze archeologische inspectie.

Ik hoop u met het bureauonderzoek en het daarin geformuleerde advies voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Drs. J. Molema
Archeoloog Libau steunpunt

GEMEENTE STADSKANAAL
reg.nr.:
17 SEP. 2008
class nr.:
rappeldatum
ontv.bev. verzonden d.d.:

cc. Gemeente Stadskanaal.

Alteveer, Tangerveldweg 9, Stadskanaal

Een Archeologisch Bureauonderzoek

Administratieve gegevens

provincie: Groningen

gemeente: Stadskanaal

plaats: Alteveer

toponiem: Tangerveldweg 9

bevoegd gezag: gemeente Stadskanaal

opdrachtgever: Ingenieursbureau REIN

uiterste coördinaten: noord 264.515/564.367
zuid 264.543/564.063
oost 264.655/564.297
west 264.399/564.093

centrumcoördinaat: 264.529/564.197

kaartblad: 13A

CIS-code: 30927

onderzoeksnummer: 23041

beheer documentatie Libau, Rijksdienst voor Archeologie Cultuurlandschap en Monumenten,
gemeente Stadskanaal en E-depot

uitvoerder: Libau

auteur drs. J.E.A. Jans

autorisatie drs. J. Molema

telefoon: 050-3126545

fax: 050-3123362

e-mail: info@libau.nl

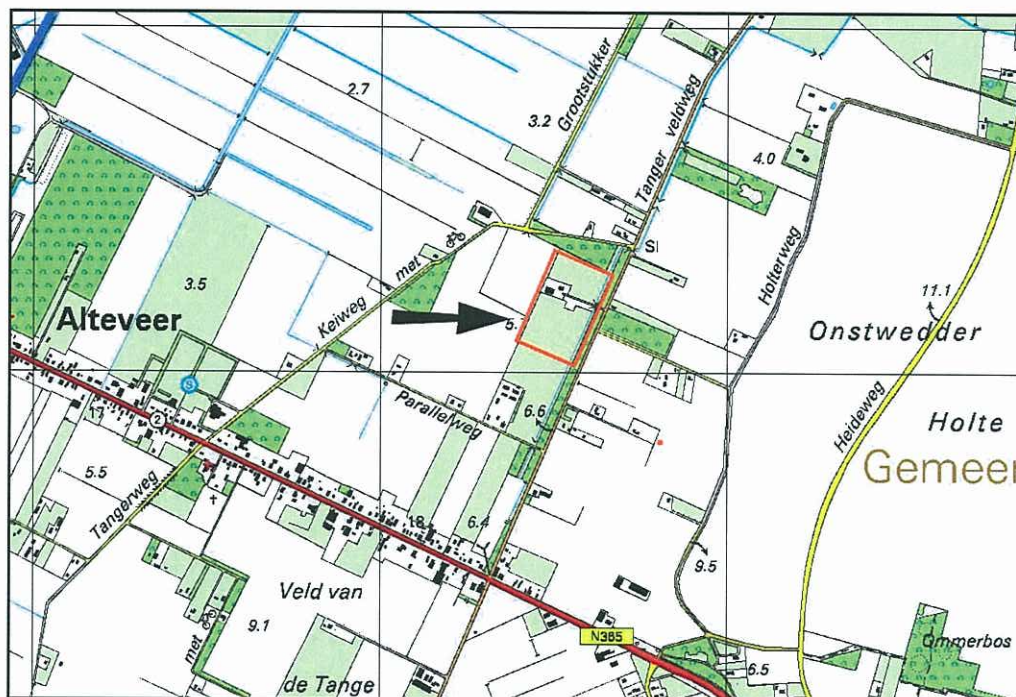

Plangebied Tangerveldweg 9 te Alteveer

Een Archeologisch Bureauonderzoek

Planvoornemen

In opdracht van Ingenieursbureau REIN, vertegenwoordigd door mevr. R. Feikens, is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de locatie Tangerveldweg 9 te Alteveer in de gemeente Stadskanaal (zie figuur 1). De aanleiding voor dit onderzoek is het voornemen om voor de locatie de status 'gerangschikt langdgoed' te verkrijgen. Tevens behelst het planvoornemen de aanleg van een gracht op de locatie Tangerveldweg 9. De locatie bestaat uit twee percelen kadastraal bekend gemeente Onstwedde, Sectie R, nummers 1625 en 1626 met een totaal oppervlak van 4,5 ha. Het gebied waar de ingrepen gaan plaatsvinden wordt in dit bureauonderzoek verder aangeduid als plangebied

Figuur 1: Plangebied Tangerveldweg 9 te Alteveer: het plangebied is met een pijl aangegeven (Topografische Atlas Groningen 1:25.000)

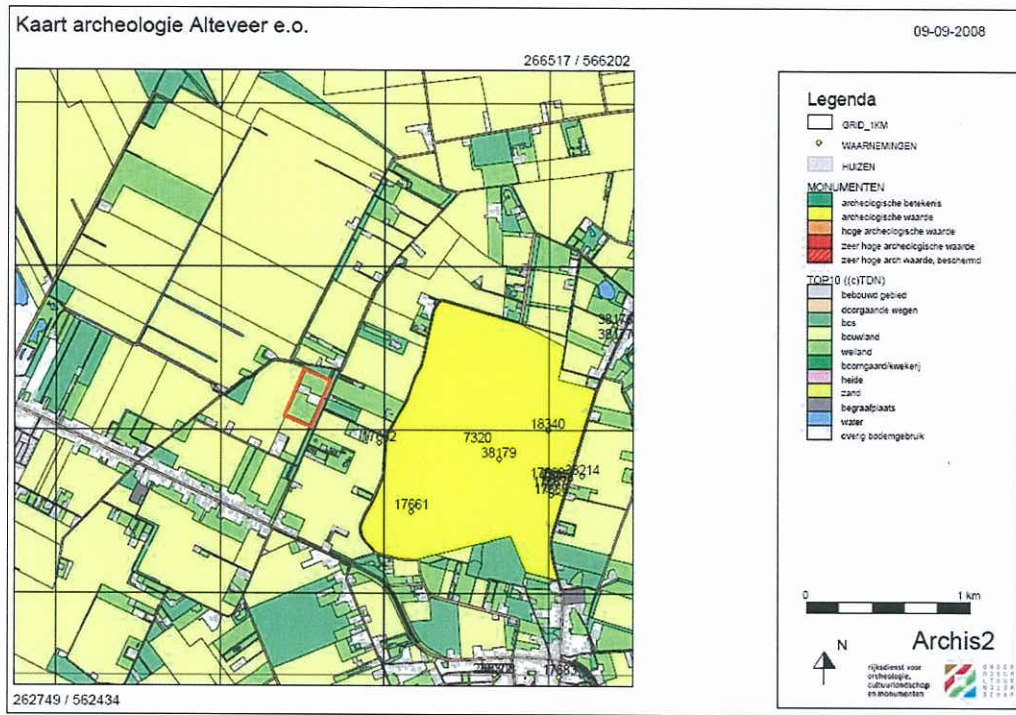
Informatie

Het plangebied ligt volgens de fysisch geografische kaart (zie bijlage: Fysisch geografische kaart) op een periglaciale dekzandglooiing (kaartcode: Ng1). Ten zuiden en oosten van het plangebied bevindt zich een glaciële heuvelrug met dekzand. Het dorp Onstwedde dat ten zuidoosten van het plangebied ligt, is op deze hoge dekzandrug ontstaan. De bodemkaart (zie bijlage: Kaart archeologie) laat zien dat veldpodzolgronden met leemarm en zwak lemig fijn zand in het plangebied aanwezig zijn (Bodemkaartcode: Hn21). Bewoningsresten uit de prehistorie (steentijd) bevinden zich vooral op podzolgronden. De aanwezigheid van een dergelijke bodem duidt op goede ontwatering van het dekzand en de prehistorische mens had een bewoningsvoorkeur voor dergelijke droge bodems.

Vanaf het einde van de bronstijd moeten vernatting en veengroei bewoning in de (wijde) omgeving van het plangebied steeds moeilijker gemaakt hebben. Ook de hogere delen van veel pleistocene ruggen raakten op den duur met veen overgroeid (Schroor & Meijering, 2007). Hoewel de hoogste ruggen, zoals die van Onstwedde, nooit geheel met veen bedekt geraakt zijn, is de kans dat hier in de ijzertijd en de eerste eeuwen van de vroege middeleeuwen bewoning plaatsvond zeer klein. In de negende eeuw werd de temidden van het veen gelegen zandrug van Onstwedde weer bewoond en ontstond het esdorp Onstwedde.

Het perceel (plangebied) is niet op de Archeologische Monumenten Kaart (AMK) geregistreerd als archeologisch terrein, noch zijn van het terrein archeologische vondsten bekend (geen registraties van vondsten in de archeologische database ARCHIS). Ten oosten van het plangebied bevindt zich een terrein van archeologische waarde (zie bijlage: Kaart archeologie). Het betreft een es waarin twee stenen bijlen, een bronzen beitel en een bronsdepot zijn aangetroffen (monumentnummer 7320 en ARCHIS-waarnemingsnummers 17661, 17662 en 38179; zie bijlagen: Uitgebreide rapportage monumenten en waarnemingen).

Figuur 2: Archeologische Monumentenkaart Alteveer en omgeving

Op de 'Beckeringskaart' uit 1781 (Theodorus Beckerings, 1781), de kadastrale minuut uit het begin van de 19de eeuw (zie bijlage: Minuutplan Onstwedde, sectie D, blad 2, detail), de Huguenin-kaart uit 1819-1829 (Versfelt & Schroot, 2005) en de militair topografische kaart uit 1850-1864 (zie bijlage: Militair topografische kaart uit 1850-1864) liggen het plangebied en de omliggende percelen in een heidegebied. Op de kadastrale minuut worden in het plangebied en ten zuiden en oosten van het plangebied wel percelen in het heidegebied onderscheiden. In de bijbehorende Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel (OAT) worden deze percelen onder de rubriek 'soort eigendom' nog steeds 'heide' genoemd. Vermoedelijk zijn deze percelen nog niet ontgonnen. Ook op de kaart uit ca. 1900 (zie bijlage: Projectie huidige situatie op Bonnekaart uit ca. 1900) bevinden het plangebied en de omliggende percelen zich in een heidegebied. Min of meer op de locatie van de huidige woning wordt op deze kaart een boerderij afgebeeld. Deze boerderij zal tussen 1852/1853 en ca. 1900 gebouwd zijn. Het overige deel van het plangebied is onbebouwd. Wel zijn een aantal paden en/of sloten in het plangebied aanwezig. Het gebied waarin het plangebied zich bevindt, is pas in de 20ste eeuw ontgonnen en verkaveld.

Overweging en advies

In het plangebied is geen bekend (geregistreerd) archeologisch terrein in het geding. Ten oosten van het plangebied ligt een terrein van archeologische waarde. Hier zijn vondsten uit de steentijd en bronstijd gedaan. Bewoningssporen uit de periode late bronstijd tot circa 800 na Chr. zullen in het plangebied niet aanwezig zijn. Op de historische kaarten van voor ca. 1900 is het plangebied onbebouwd en bevindt zich in een heidegebied. De kans dat laatmiddeleeuwse bebouwing aanwezig is geweest, is zeer klein.

De bodem in het plangebied bestaat uit podzolgronden. Bewoningsresten uit de prehistorie (steentijd) worden vooral aangetroffen op dergelijke gronden. In hoeverre het oorspronkelijke prehistorische maaiveld in het plangebied verstoord is, is onbekend. Het gebied is pas laat in ontginning genomen, maar de top van het maaiveld kan mogelijk aangetast zijn.

Om te bepalen of de top van het dekzand nog intact is en of zich archeologische resten uit de steentijd/bronstijd in het plangebied bevinden, wordt geadviseerd gelijktijdig met het aanleggen van de gracht een archeologische inspectie te laten uitvoeren.

De begeleiding moet worden uitgevoerd door een archeologisch bedrijf dat hiervoor een vergunning heeft.

Bijlagen:

- Fysisch geografische kaart Alteveer: Tangerveldweg 9
- Kaart archeologie Alteveer: Tangerveldweg 9
- Uitgebreide Rapportage Monumenten
- Uitgebreide Rapportage Waarnemingen
- Minuutplan Onstwedde, sectie D, blad 2 (detail)
- Militair topografische kaart 1850-1864
- Projectie huidige situatie op Bonnekaart uit ca. 1900

Appendix 1

Geraadpleegde bronnen en kaarten

Archeologische Monumentenkaart

Cultuurhistorische Waardenkaart Groningen. Provincie Groningen 2004.

Grote Historische topografische Atlas Groningen ± 1900 – 1930, schaal 1: 25000. Uitgeverij Nieuwland, 2006. Tilburg.

Grote Historische Atlas van Nederland, 1: 50000. Deel 2: Noord-Nederland 1851 – 1855. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. Groningen.

Luchtfoto's Google Earth.

Minuutplans uit het begin van de negentiende eeuw (www.watwaswaar.nl)

Schroor, M. 1996. *De Atlas der Provinciëlanden van Groningen (1722-1736)*. REGIO-Projekt Uitgevers / Rijksarchief Groningen.

Schroor, M. 1997. *De Atlas der Stadslanden van Groningen (1724-1729)*. REGIO-Projekt Uitgevers / Rijksarchief Groningen.

Schroor, M. 2003. *De Atlas van Kooper. Oude kaarten van de provincie Groningen*. Profiel Uitgeverij, Bedum.

Schroor, M & J. Meijering, 2007. *Golden Raand, Landschappen van Groningen*. In Boekvorm Uitgevers, Assen.

Snijders, F.L., 1985. *Fysische geografie in de provincie Groningen*. Milieu- en landschapsonderzoek Provinciaal Planologische Dienst. Groningen.

Stiboka, 1985. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1: 50.000*. Stiboka, Wageningen (Toelichting gepubliceerd in 1986; kaartopname door A.E. Clingeborg et al.).

Theodorus Beckering, 1781: *Nova totius provinciae Groningo-Omlandiae tabula* ('Beckeringkaart')

Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2005. *De atlas van Huguenin; militair-topografische kaarten van Noord-Nederland, 1819-1829*. Historische inleiding en samenstelling door H.J. Versfelt en M. Schroor. Heveskes Uitgevers/Drentse Historische Vereniging, Groningen/Veendam.

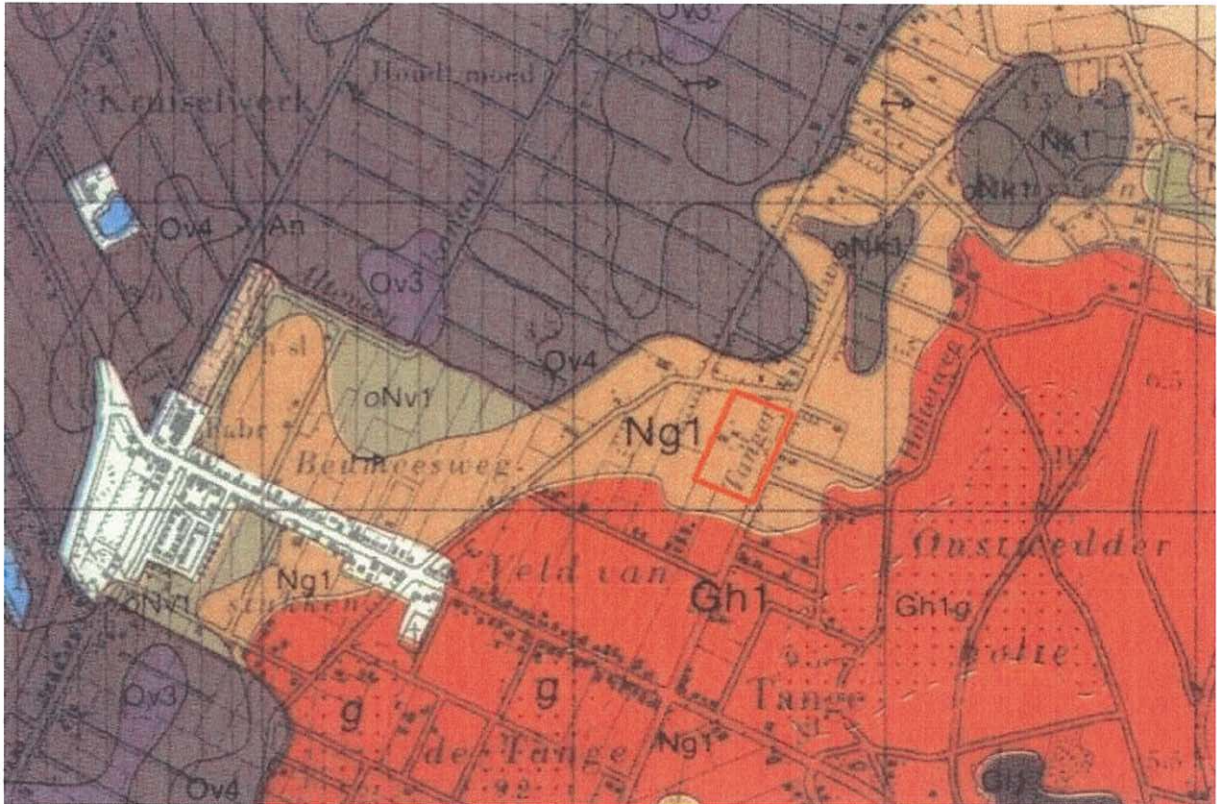
Appendix 2

Archeologische periodes

paleolithicum	tot 8800 v.Chr.
paleolithicum vroeg	tot 300000 C14
paleolithicum midden	300000 – 35000 C14
paleolithicum laat	35000 C14 - 8800 v.Chr.
Paleolithicum laat A	35000 - 18000 C14
Paleolithicum laat B	18000 C14 -8800 v.Chr.
mesolithicum	8800 - 4900 v.Chr.
mesolithicum vroeg	8800 - 7100 v.Chr.
mesolithicum midden	7100 - 6450 v.Chr.
mesolithicum laat	6450 -4900 v.Chr.
neolithicum	5300 - 2000 v.Chr.
neolithicum vroeg	5300 - 4200 v.Chr.
neolithicum vroeg A	5300 - 4900 v.Chr.
neolithicum vroeg B	4900 - 4200 v.Chr.
neolithicum midden	4200 - 2850 v.Chr.
neolithicum midden A	4200 - 3400 v.Chr.
neolithicum midden B	3400 - 2850 v.Chr.
neolithicum laat	2850 - 2000 v.Chr.
neolithicum laat A	2850 - 2450 v.Chr.
neolithicum laat B	2450 - 2000 v.Chr.
bronstijd	2000 - 800 v.Chr.
bronstijd vroeg	2000 - 1800 v.Chr.
bronstijd midden	1800 - 1100 v.Chr.
bronstijd midden A	1800 - 1500 v.Chr.
bronstijd midden B	1500 - 1100 v.Chr.
bronstijd laat	1100 - 800 v.Chr.
ijzertijd	800 - 12 v.Chr.
ijzertijd vroeg	800 - 500 v.Chr.
ijzertijd midden	500 - 250 v.Chr.
ijzertijd laat	250 - 12 v.Chr.
Romeinse tijd	12 v.Chr. - 450 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg	12 v.Chr. - 70 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg A	12 v.Chr. - 25 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg B	25 - 70 n.Chr.
Romeinse tijd midden	70 - 270 n.Chr.
Romeinse tijd midden A	70 - 150 n.Chr.
Romeinse tijd midden B	150 - 270 n.Chr.
Romeinse tijd laat	270 - 450 n.Chr.
Romeinse tijd laat A	270 - 350 n.Chr.
Romeinse tijd laat B	350 - 450 n.Chr.
middeleeuwen	450 - 1500 n.Chr.
middeleeuwen vroeg	450 - 1050 n.Chr.
middeleeuwen vroeg A	450 - 525 n.Chr.
middeleeuwen vroeg B	525 - 725 n.Chr.
middeleeuwen vroeg C	725 - 900 n.Chr.
middeleeuwen vroeg D	900 - 1050 n.Chr.
middeleeuwen laat	1050 - 1500 n.Chr.
middeleeuwen laat A	1050 - 1250 n.Chr.
middeleeuwen laat B	1250 - 1500 n.Chr.
nieuwe tijd	1500 – heden
nieuwe tijd A	1500 - 1650 n.Chr.
nieuwe tijd B	1650 - 1850 n.Chr.
nieuwe tijd C	1850 – heden

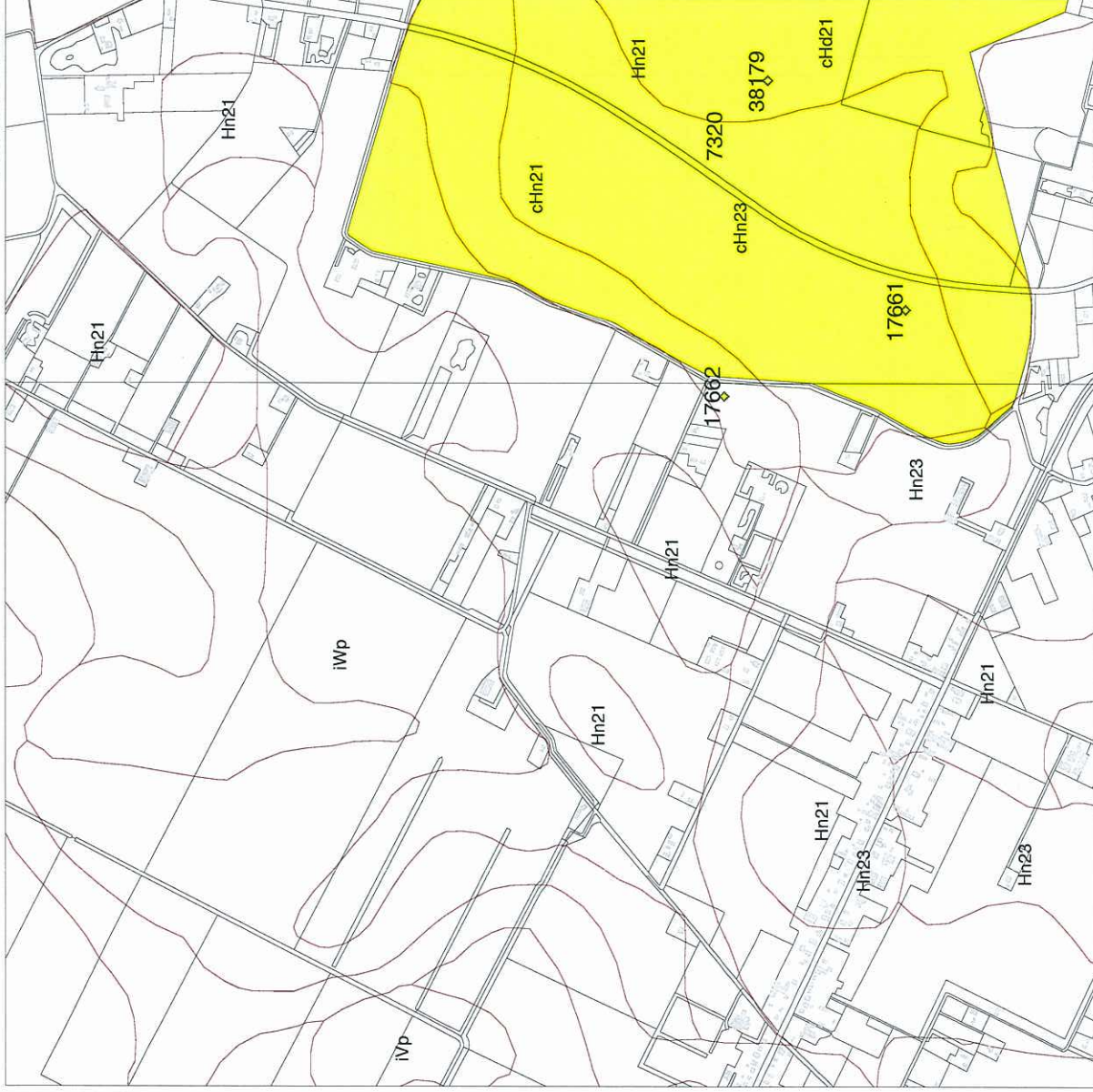
Fysisch geografische kaart Alteveer; Tangerveldweg 9

Kaart archeologie Alteveer: Tangerveldweg 9

Combinatiekaart AMK, Bodemkaart en ARCHIS

265889 / 565574

263377 / 563062

09-09-2008

Legenda

- VONDSMELDINGEN
- WAARNEMINGEN
- HUIZEN
- BODEM ((c)Aterra)
- TOP10 ((c)TDN)

MONUMENTEN

- archeologische betekenis
- archeologische waarde
- hoge archeologische waarde
- zeer hoge archeologische waarde
- zeer hoge arch waarde, beschermd

Archis2

rijksdienst voor
archeologie,
cultuurlandschap
en monumenten

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr: 7320 **Oppervlakte:** 1.506.527 m2
CMA-nr: 13A - 038
Status: Terrein van archeologische waarde
Toponiem: HEIDEWEG
Plaats: Onstwedde
Gemeente: Stadskanaal
Provincie: Groningen
Coördinaten: 265572 / 563934
Terreinbeheerder: Niet van toepassing

Complexen

Complextype

Onbekend
Nederzetting, onbepaald
Akker/tuin

Begindatering

Bronstijd midden
Neolithicum
Middeleeuwen

Einddatering

IJzertijd vroeg
Neolithicum
Middeleeuwen

Beschrijving

CAA: 13AZ-18+48; daarnaast -49 (tegen westrand) en -19 (tegen oostrand) Grondgebruik: akkerland (1995) Essen liggen op plaatsen die al vanaf de prehistorie in trek waren voor bewoning. Onder het esdek kunnen dan ook archeologische sporen worden verwacht. Van het terrein zijn twee stenen bijlen en een bronzen beitel bekend, op verschillende plaatsen gevonden, en een bronsdepot. Alle vondsten dateren uit het neolithicum en de bronstijd. \\\

Literatuur

GROENENDIJK, H.A. 1985 De Westerwoldse essen en hun betekenis voor de archeologie (p.20-23), in: Herinrichting oost-Groningen en de Gronings-Drentse Veenkolonien. Rapport archeologie voor het deelgebied Westerwolde.

GROENENDIJK, H.A. 1985, in: Herinrichting oost-Groningen en de Gronings-Drentse Veenkolonien. Rapport archeologie voor het deelgebied Westerwolde.

GROENENDIJK, H.A. 1997, in: Op zoek naar de horizon: landschapsontwikkeling en bewoning in het herinrichtingsgebied Oost-Groningen, 8000 BC - 1000 AD.

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	17661	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	13AZ-48		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	265170 / 563500		
Toponiem:	NIEUWLAND		
Plaats:	Onstwedde		
Gemeente:	Stadskanaal		
Provincie:	Groningen		
Vinder/datum:	Particulier / 9999		
Invoerder/datum:	PROVINCIAAL MUSEUM GRONINGEN/MUSEUM VOOR STAD EN LANDE / 9999		
Beschrijver/datum:	PROVINCIAAL MUSEUM GRONINGEN/MUSEUM VOOR STAD EN LANDE / 9999		
Verwerving:	Niet-archeologisch: onbepaald	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Akkerbouw/tuinbouw/bouwvoor	NAP maaiveld:	

Beschrijving

AD 102 GEVONDEN NA 1970.RCC: DOCUMENTATIERCC: VERSLAG GM

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Steen		
Code algemeen:	Bijl	Begindatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:			

Collectie

Beheerder:	Particulier
Toelichting:	Niets ingevuld

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	17662	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	13AZ-49		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	264970 / 563920		
Toponiem:	HEIDEWEG		
Plaats:	Onstwedde		
Gemeente:	Stadskanaal		
Provincie:	Groningen		
Vinder/datum:	Particulier / 1980		
Invoerder/datum:	PROVINCIAAL MUSEUM GRONINGEN/MUSEUM VOOR STAD EN LANDE / 9999		
Beschrijver/datum:	PROVINCIAAL MUSEUM GRONINGEN/MUSEUM VOOR STAD EN LANDE / 9999		
Verwerving:	Niet-archeologisch: onbepaald	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Akkerbouw/tuinbouw/bouwvoor	NAP maaiveld:	

Beschrijving

RCC: DOCUMENTATIERCC: VERSLAG GM

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Steen		
Code algemeen:	Bijl	Begindatering:	Neolithicum: 5300 - 2000 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Neolithicum: 5300 - 2000 vC
Toelichting:			

Collectie

Beheerder:	Particulier
Toelichting:	Niets ingevuld

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	38179	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	13AZ-18		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	265700 / 563820		
Toponiem:			
Plaats:	Onbekend		
Gemeente:	Stadskanaal		
Provincie:	Groningen		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	Particulier / 1998		
Beschrijver/datum:	Onbekend / 9999		
Verwerving:	Onbekend	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Onbekend	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Docum. bron: top. krt. C 30 (archief), hr. Achterop.

Vondsten

Complex:	Depot	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	6	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Brons		
Code algemeen:	Armband/armring	Begindatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:			

Complex:	Depot	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Brons		
Code algemeen:	Kokerbijl	Begindatering:	Bronstijd midden B: 1500 - 1100 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	IJzertijd vroeg: 800 - 500 vC
Toelichting:			

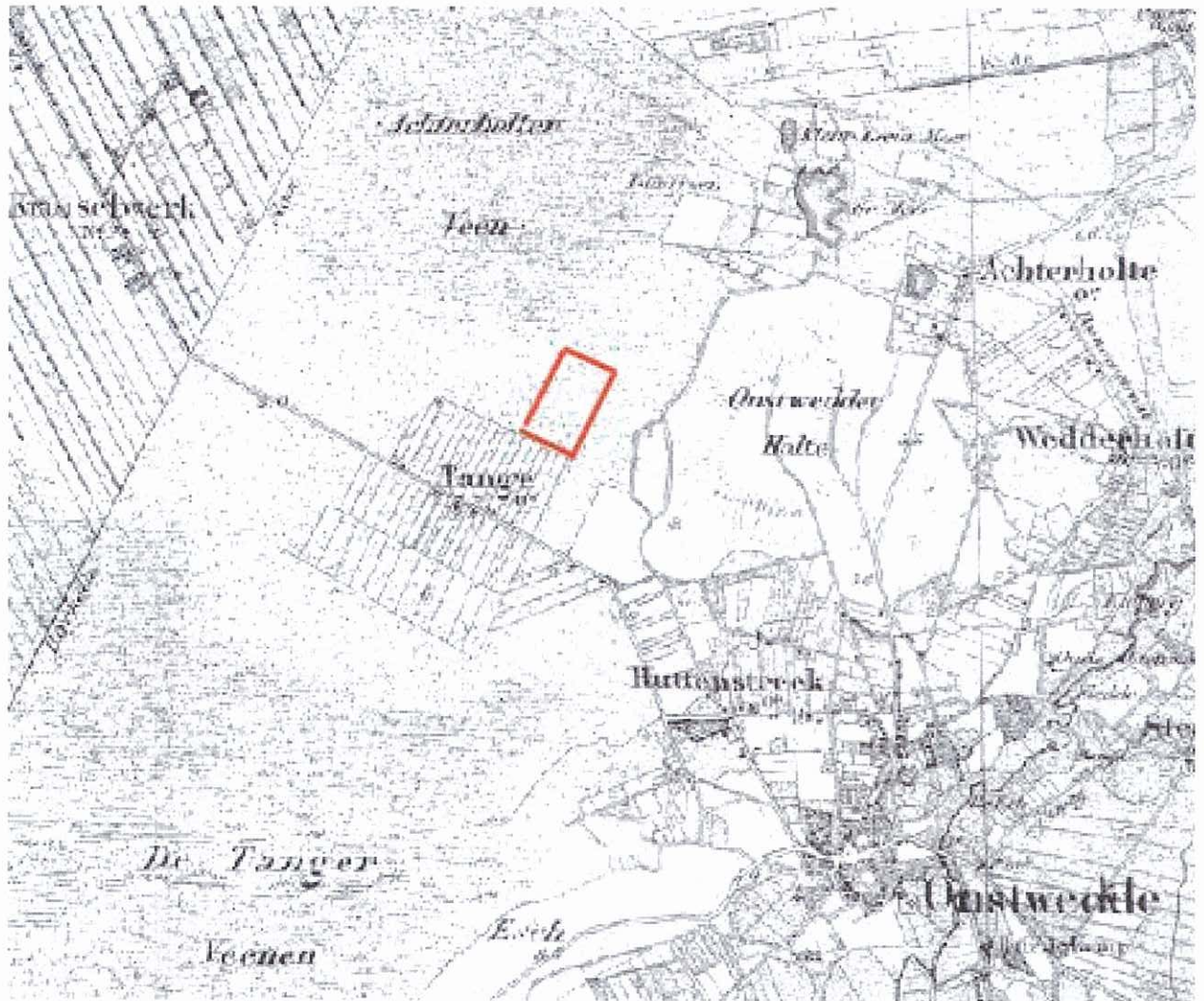
Documentatie

Type:	Verslag
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	caa

Minuutplan Onstwedde, sectie D, blad 2; Tangerveldweg 9

Militair topografische kaart 1850-1864 Alteveer; Tangerveldweg 9

Projectie huidige situatie op Bonnekaart uit ca. 1900

